

‘DELTAPROGRAMMA
IS PRODUCT VAN
VISIONAIRE POLITIEK’

Deltacommissaris Peter Glas

‘Leven in de delta is niet vanzelfsprekend’

Op 1 januari 2019 is Peter Glas begonnen als Deltacommissaris, als opvolger van Wim Kuijken die deze functie bijna 10 jaar vervulde. Glas is bepaald geen onbekende in waterland, met een 36-jarige historie bij het ministerie van (destijds) VROM, Deltares en de waterschappen. De eerste 100 dagen in de nieuwe functie zijn voorbij, dus hoog tijd voor een interview.

De focus van het oorspronkelijke Deltaplan, vlak na de Watersnoodramp van 1953, lag op veiligheid. In 2007 werd de Deltacommissie nieuwe stijl ingesteld, onder leiding van Cees Veerman. Dit leidde tot een advies in 2008 voor uitgebreide maatregelen en tot een wettelijke verankering. De hieruit voortvloeiende Deltawet waterveiligheid en zoetwatervoorziening van 2011 bepaalt dat er een Deltaprogramma moet worden opgesteld. Dit is de taak van de Deltacommissaris, waarna de minister van Infrastructuur en Waterstaat het op Prinsjesdag aanbiedt aan de Tweede Kamer.

Voor het programma is jaarlijks zo'n 1,2 miljard euro beschikbaar uit het hiervoor ingestelde Deltafonds, dat valt onder de verantwoordelijkheid van de minister.

Wat zijn de prioriteiten voor de Deltacommissaris en het Deltaprogramma voor de komende jaren?

Glas: ‘De Commissie Veerman baseerde zich bij haar werk op de ogenschijnlijk eenvoudige vraag: ‘Kunnen we in 2050 nog blijven leven zoals we gewend zijn in onze delta?’. Daarbij dacht iedereen

in eerste instantie vooral aan waterveiligheid, dus sterke dijken en een robuuste zeewering. Maar al snel werd duidelijk dat ook de beschikbaarheid van voldoende (zoet) water essentieel is voor het deltalven, en dat we in dat kader een gezamenlijk antwoord moeten formuleren op de uitdagingen van de klimaatverandering. Zo is het ook in de wet terechtgekomen en dat zijn dus onze drie prioriteiten: waterveiligheid, zoet water en ruimtelijke adaptatie. Elk van die prioriteiten wordt jaarlijks uitgewerkt in een deelplan binnen het Deltaprogramma. Het is mijn taak om ervoor te zorgen dat deze drie onderwerpen de aandacht krijgen die ze verdienen. Dat doe ik door onder andere elk jaar met Prinsjesdag een update te presenteren en voorstellen te doen om ons land veilig en leefbaar te houden.’

Visionair

‘Ik wil hier nog benadrukken hoe bijzonder vooruitziend en doortastend de politiek en de overheid destijds zijn geweest bij de ontwikkeling van de visie op het leven in de delta, zoals vastgelegd in de Deltawet. Het bijbehorende Deltafonds zorgt ervoor dat de invul-

ling van deze nationale opgave voor de lange termijn gegarandeerd is. Dat zie je niet in veel andere landen, daar is Nederland vrij uniek in.'

'Maar het feit dat we onze zaakjes op watergebied zo goed hebben geregeld, leidt ook tot een vervelende paradox. De OESO heeft dat een paar jaar geleden ook al vastgesteld: er is in Nederland een zeer hoge 'watertevredenheid', maar een laag 'waterbewustzijn'. Men gaat ervan uit dat het met de waterveiligheid en de beschikbare hoeveelheid water wel goed zit, juist omdat het zo goed geregeld is. Maar dat is allemaal niet zo vanzelfsprekend als men denkt; daar moet door vele partijen hard voor worden gewerkt. Aan de Deltacommissaris dus de schone taak om te helpen dat bewustzijn te verhogen. Want in onze delta kun je nooit achteroverleunen; er is altijd werk aan de winkel!'

Deltaritmiek

Het Deltaprogramma wordt jaarlijks geëvalueerd en waar nodig bijgesteld. Glas: 'Tegelijkertijd hebben we de ritmiek van de Deltabeslissingen: die worden elke zes jaar herijkt, samen met de bijbehorende voorkeursstrategieën. Daar zitten we nu middenin. In het Deltaprogramma 2021 zullen we ook evalueren of de uitgangspunten van de Deltabeslissingen uit 2014 nog valide zijn. Daarnaast maken we doorkijkjes naar 2100.'

'Wij gaan daarbij empirisch te werk, op basis van informatie die door alle stakeholders is aangedragen. We streven naar een solide fundament voor de beleidsbeslissingen: als de basis op orde is, kun-

nen we daar met z'n allen vertrouwen in hebben. Er is geen ruimte voor 'fact-free politics' op dit belangrijke dossier!'

Samenwerking met drinkwaterbedrijven

In de laatste Deltanieuws deed u de uitspraak 'De kracht zit in gezamenlijkheid'. Welke rol ziet u voor de drinkwatersector in het licht van het Deltaprogramma?

Glas: 'We spreken in Nederland veel over de waterketen: het geheel van partijen die een rol spelen in de watercyclus, van de bron tot het moment dat een waterdruppel in zee stroomt. De drinkwaterbedrijven vormen samen één van de waterketenpartners. De drinkwatersector is maatschappelijk-economisch een belangrijke speler in het totaal van het beheer en het gebruik van onze strategische watervoorraad. De sector draait volop mee in alle relevante gremia en overlegstructuren op het gebied van water. Als geen ander hebben zij kennis van vraag en aanbod van water in Nederland. Daardoor kunnen zij data aanleveren voor prognoses van watergebruik in de toekomst, die weer nodig zijn om onze strategieën te (her)lijken.'

'Ook zijn de drinkwaterbedrijven goed vertegenwoordigd in kennisinstututen en platforms op het gebied van innovatie en klimaatadaptatie. Dat moet ook, want de opgaven op dit gebied zijn zó groot, dat kun je niet alleen. Ik denk dat de drinkwaterbedrijven hun rol en verantwoordelijkheid goed oppakken. Daarbij is het belangrijk dat alle partijen bereid zijn om echt samen te werken en elkaar niet te beconcurreren.'

‘ALFA + BÈTA + GAMMA = DELTA’

Maatschappelijke verantwoordelijkheid

‘Ik geef een voorbeeld: vorig jaar zat ik, nog als watergraaf van Waterschap De Dommel, in het kader van de droogte om tafel met de waterketenpartners in ons gebied: de provincie, gemeenten, LTO en het drinkwaterbedrijf. Het gesprek ging uiteraard over het verdelen van het schaarse zoete water, waarbij vooral naar de landbouw werd gekeken, omdat daar de nood hoog was. De directeur van het drinkwaterbedrijf gaf aan: ‘Ons uitgangspunt is: ‘minder is beter.’

‘Ik vond dat een mooi voorbeeld van het serieus invullen van je maatschappelijke taak: een bedrijf dat genoeg neemt met minder afzet en mogelijk een lager bedrijfsresultaat, ten gunste van anderen die het op dat moment harder nodig hebben. Het drinkwaterbedrijf ging praten met de grotere afnemers om hen te helpen hun waterconsumptie te verminderen. Ook startte men een publiekscampagne, gericht op het besparen van water. Aansluitend besloot de provincie te gaan overleggen met alle partijen aan wie zij een grondwateronttrekkingsvergunning hadden verleend, met het verzoek om te bekijken of ook zij hun ‘consumptie’ konden verminderen. Dat vond ik een mooi voorbeeld van de samenwerking tussen waterketenpartners die hun verantwoordelijkheid nemen.’

Droogte

In 2018 had Nederland te maken met extreem droog en warm weer. *Welke conclusies trekt u uit dat jaar? Verandert dit iets aan de scope van het Deltaprogramma, bijvoorbeeld meer aandacht voor hitte en droogte?*

Glas: ‘Het is al meer gezegd: de zomer van 2018 was een wake-up-call én een stresstest. Enerzijds helpt dat ons bij het verhogen van het waterbewustzijn: opeens is ‘watertekort’ voor veel Nederlanders geen abstract gegeven meer, maar een herkenbaar en urgent probleem. Anderzijds denk ik dat we met z’n allen vorig jaar hebben bewezen dit soort crises aan te kunnen en dat we er ook veel van hebben geleerd. Een belangrijke realisatie is het besef dat er een ruimtelijke component aan de nodige oplossingen zal zitten. Er moet simpelweg ruimte worden gereserveerd voor bijvoorbeeld de aanleg van waterbuffers, of dat nu boven- of ondergronds is.’

‘De droogte van vorig jaar is geen reden om het Deltaprogramma volledig om te gooien of prioriteiten te veranderen. Maar het onderstreept wel nog eens het belang van voldoende zoet water en van het nemen van maatregelen op het gebied van klimaatadaptatie. En het bevestigt ook de juistheid van de beslissing om deze onderwerpen destijds op te nemen in het Deltaprogramma. Hebben we het goed gedaan? Ja. Kunnen sommige dingen beter? Ja. We hebben onze basis op orde, maar moeten wel alert blijven.’

Lessons learned

‘Er zijn dit jaar en vorig jaar al maatregelen genomen voor het geval zich opnieuw zo’n lange droge periode voordoet. Denk aan een flexibel waterpeil, niet alleen in onze nationale zoetwatervoorraad, het IJsselmeer, maar ook regionaal, in de kleinere waterlopen. Verder zijn er technische en organisatorische maatregelen getroffen om de ‘zoute bellen’ in het IJsselmeer, die vorig jaar de inname voor de drinkwaterproductie bedreigden, tegen te gaan.’

En welke oplossingsrichtingen heeft u als Deltacommissaris in beeld voor Nederland?

Glas: 'Ik kan een globale volgorde aangeven in de mogelijke maatregelen. Ten eerste: wees zuinig met water. Een initiatief zoals Waterspaarders, waarbij mensen worden gestimuleerd om minder lang te douchen, lijkt klein, maar is juist heel belangrijk. Hou het klein, begin bij jezelf en kijk wat jij als persoon of als bedrijf kunt doen om water te besparen. Met z'n allen komen we dan een heel eind.'

'Ten tweede: hou vast wat je hebt. Van oudsher was de primaire reactie in Nederland bij hevige neerslag of hoge rivierafvoeren: 'Weg met dat water, zo snel mogelijk naar zee!'. Van die reflex moeten we af: het is immers waardevol zoet water. Als het in zee terecht komt, ben je het kwijt. Dus: sla het op, in de grond of in grote of kleinere bassins! Ik was laatst op Texel; daar is weinig zoet water beschikbaar. Er zijn geen rivieren die water aanvoeren, dus men moet het doen met wat er aan neerslag valt. Er komt wat kwelwater onder de duinen door, maar dat wordt meteen uit de polder de

Waddenzee in gepompt. Maar er zijn ook landbouwbedrijven en die hebben regelmatig water nodig. Dus werken boeren daar met opslagbassins om de neerslag tijdelijk in op te slaan; alle kleine beetjes helpen! Hetzelfde geldt voor de regenton in een particuliere tuin. Het is misschien maar 100 liter, maar als 2 miljoen mensen zo'n ton onder hun dakgoot zetten, heb je het op jaarbasis over een enorme hoeveelheid drinkwater die niet gebruikt hoeft te worden voor het besproeien van het gazon.'

'Ten derde: verdeel het schaarse water goed. Een aanzienlijk deel van Nederland 'draait' op water uit de Maas en de Rijn. De verdeling daarvan moet steeds goed worden bekeken, zeker in een lange periode van droogte. En een afgeleide hiervan, gericht op de drinkwaterbedrijven: zoek alternatieve bronnen, ga niet voor één anker liggen! Daarbij moet je niet alleen denken in geografische alternatieven, maar kun je ook aanhaken bij thema's zoals de energietransitie en circulariteit. Misschien moeten we ook in Nederland wel zout water gaan ontzilten om er drinkwater van te maken, waarbij de benodigde energie duurzaam wordt opgewekt.'

Wat verwacht u op dit gebied van de drinkwatersector?

Glas: 'De drinkwaterbedrijven kunnen als geen ander prognoses opstellen over hoe zaken zoals de vraag en het aanbod van water zich op lange termijn gaan ontwikkelen. Dat kan input vormen voor beleidsbeslissingen die te maken hebben met onder andere de verdeling van het schaarse zoete water. Tegelijkertijd zijn de drinkwaterbedrijven de beschermers van de bronnen voor ons drinkwater: het oppervlakte- en vooral het grondwater. In die hoedanigheid verwacht ik van ze dat ze tijdig aan de bel trekken als de bronnen bedreigd worden. Daarnaast zijn publiekscampagnes over waterbewustzijn en zuinig omgaan met drinkwater dingen die de sector zou kunnen oppakken.'

Zeespiegelstijging en verzilting bedreigen het zoete water in Nederland; wat kan het Deltaprogramma in dezen betekenen?

Glas: 'Verzilting heeft de volle aandacht in het Deltaprogramma en ook zeespiegelstijging is een belangrijk thema. De waargenomen trend is al langere tijd dat het zee-niveau zo'n 20 cm per eeuw stijgt. Wij houden in het Deltaprogramma rekening met 1 meter stijging in 2100, maar de vraag is of we op de lange termijn rekening moeten houden met nog méér. De minister werkt samen met de andere partijen binnen het Deltaprogramma aan de opzet van een Kennisprogramma Zeespiegelstijging.'

'Wij kijken ondertussen of we de huidige zoetwaterstrategie, die in 2015 is afgesproken, kunnen volhouden of moeten aanpassen. Maar we moeten ons ook voorbereiden op wat eventueel gaat komen. Daarbij kun je denken aan beter vasthouden van water, de aanleg van buffers en het verplaatsen van innamepunten. Ik verwacht dat deze maatregelen hun beslag gaan krijgen in het Deltaplan Zoetwater 2022-2027.'

Wat als...?

'Naast bekijken of de huidige strategieën voldoende zijn, gaan we meer inzetten op monitoren van de ontwikkelingen. Een andere oplossingsrichting voor dit vraagstuk is het beantwoorden van de vraag: 'Wat als...?'. Wij zorgen via het Kennisprogramma Zeespiegelstijging dat de wetenschappelijke basis op orde is, dus dat de feiten bekend zijn. Aansluitend vragen we aan iedereen om met ideeën te komen voor mogelijke oplossingen.'

Het belang van communicatie

'We zijn in principe bezig met een flexibele, permanente transitie. We hoeven geen haakse bochten te slaan, maar dat betekent wél dat alle partners alert moet blijven en zich moeten willen verbinden. Om zaken te veranderen is meer nodig dan alleen sommen maken. Het gaat om de combinatie van technische feiten met zachtere vaardigheden en kwaliteiten, zoals historisch besef en communicatie. Ik heb het wel eens genoemd: 'alfa + bèta + gamma = delta'. Alle disciplines moeten aan boord zijn! Want om de uitdagingen die op ons deltabewoners afkomen, op te lossen, hebben we de hulp nodig van iedereen.'

